ԱԼԱՐԵՆԿ

15 Փարա

ՕՐԱԹԵՐԹ

15 Փարա

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, ստրեկաց գինն է գօյսոյ ին. գաւառաց համար 7 արծաթ մէճիտ կանխիկ։ գաւառական բաժանորդութեան ծախքը մեր վրայ է։ վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին։

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել ստ. Ցեր-Խաչատուրեան։ գիր հիգս փաշայ խան թ. 14։ Խմբագրութեան ուղղեալ գիր եւ ստրուիք։ Ծանուցմանց տողը մեկ ազգամի համար 3 դրուշ է. տեղւոյն գամի համար ստակարկութիւն կընոյ։

Ա. ԶԳԱՑԻՆ

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն և վերջ)

1858 Յունիս հոկտեմբերի 17 ին Ն. Գօլեսոյ Հայոց համազգային ժողովով ի ներկայութեան նորընտիր Մաքենոյ կաթուղիկոսի կընտրուի Ն. Գօլեսոյ Գաղրիմոր և նոյն ամսոյ 27ին մեծ հանդիսով կը դայ Ն. Գօլիս և կատանձնէ իւր Գաղրիպրքական պաշտօնը։

1860 Յունին իւր գործոց և չանից գէմ ամերայից կողմանէ ինչ ինչ ընդդիմադրութիւնք նկատելով Գաղրիպրքութենէն կը հրաժարի և Օսմ. Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտ կայսեր կողմանէ 2000 գահեկան ամսական թոշակ կը սահմանուի նմա իւանուգ, և նոյն Յունի յուլիսի 25ին նոյն Սուլթանէն կառանայ Մէճիտիէի շքանշանի երկրորդ աստիճանը։

Եւ այսպէս 1861 Յունի հոկտեմբերի 31ին կը թոզու Ն. Գօլիսը և կրկին Զմիւռնա կը գառնայ և 1862 Յունի ապրիլի 23ին Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ (սեղանատան անուանեալ) խորհուրդը քանդել տալով վերաշինութեան հիմնարկութիւնը կանէ և օգոստ. ի 26ին աւարտելով կօծէ զայն չքեղ հանդիսով։

1866 Յունի սեպտ. 17 ին Ս. Էջմիածնի Մայր Ցաճարաւմ ազգային պատգամաւորաց քուէից առաւելութեամբ կընտրուի ՍԱՐԳԱԴՈՑՆ ՁԱՑՐԻԱՐՔ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՅՈՑ։ 1867 Յունի յունվարի 16ին մեծ և փառաւոր հանդիսով Գրուագէից կը հառնի Ն. Գօլիս և նոյն ամսոյ 17ին ուուաց Օգոստ. կայսր Աղէքսանդր Բ. ից վեղարի պահանակուտ խաչ կառանայ Ն. Գօլսոյ ուուաց գեսպանի ձեռքով, (որը 1866 Յունի նոյեմբ. 25ին բարձրագոյն հրովարտակով չնորհուած էր)։

Յիշեալ Յունականի մարտի 1ին Ն. Գօլսոյ մեկնելու առթիւ ներկայանալով Օսմ. Օգոստափառ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ կայսեր, կառանայ նորին կայսերական մեծութենէն Մէճիտիէի Ա. կարգի շքանշանը և նոյն ամսոյ 28ին Ն. Գօլսոյ կմեկնի ի Մայր Աթոռս Ս. Էջմիածին գալոյ համար։ ի 10 ապրիլի կառանայ Տփխիսոյ ուուաց Օգոստ. Աղէքսանդր կայսեր կողմանէ մեծ Դուքս Կովկասեան Փոխարքայ Միքայէլ Նիկոլայեվիչի ձեռքով իւր կաթուղիկոսութեան հաստատութեան կայսերական հրովարտակը՝ սրբոյն Աղէքսանդրի Նեվայեայ շքանշանի հետ միասին։ Մայիսի 12ին կը ժամանէ ի Մայր Աթոռս և նոյն ամսի 21ին մեծաշուք հանդիսիւ կառանայ ամենայն Հայոց Ծայրագոյն Պատրիարք-կաթուղիկոսութեան օծումը ըստ ծիսի Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ։

Նոյն Յունի Յուլիսի 19 կուղևորի դէպ ի Ս. Պետերբուրգ ի տեսութիւն Ն. կայսերական Մեծութեան Աղէքսանդր Բ. կայսեր ամենայն Ռուսաց, և այս առթիւ կայցելէ իւր ուսումնասիրական ցերեւելոյ Հօսին, ընդ որս և Լեհահասանի և Ասորիոյ մի քանի կողմանց Հայոց. Նոյն Յունի հոկտեմբերի 14ին ներկայանալով Օգոստ. կայսեր. կանձնէ Մեծն սրբոյն Գէորգեայ զօրավարի տպատմանդեայ ափով, և 1868 Յունի վերջը վերադառնայ ի մայր աթոռս։

Ս. Պետերբուրգեայ ի պատիւ իւր հանդանակած սեղանի գումարը ևս կը յատկացնէ յօգուտ և ի նպաստ Ն. Գօլսոյ Հայոց Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի և Ջէյթունի Հայոց դպրոցաց և Գրատպուս եկեղեցւոյ ղորթաց(*)։

1870 Յունի մարտի 25 ին կառանայ Գաղթից արեգակնափայլ Նահապետին շահից Արեգական և Աստիծու (Շեր-Խուրշիդ) Ա. կարգի շքանշանը՝ որը չնորհուած էր Նորան 1868 Յունին։

1871 Յունի սեպտեմբերի 30 ին ուսաց Օգոստ. Աղէքսանդր Բ. կայսեր Տրփխոյ եկած ժամանակ վեհ. Հայրապետը կառանայ Ն. կայս. մեծութիւնից նոյն ամսոյ 23 ին Ս. Աղէքսանդր Նեվայեայ ասպետութեան ականակուռ շքանշանը։

Յայս վայր Հանգուցեալ կեանքի և գործոց մասին միայն պատմեցինք այն՝ ինչ որ քաղած էինք մի քանի աղբիւրներից, այժմ անցնենք Մայր աթոռումն անցուցած կեանքին և կատարած գործերին, որոց ըստ մեծի մասին ականատես եղած եմք։

(*) Առաջնոց համար ուրնական հատ 1864 եւ 66 Յունականաց ուսական ներքին փոխադարձութեան վիճակահանութեան արժեթղթեր գնուած են եւ տոկոսները կառանան, իսկ վերջնոյն համար 12 հատ չուրջառ չինուած է։

Ս. Էջմիածնի դէպ մի կրօնական-ազգային տաղաթերթ ունենալու անհրաժեշտ պէտքը Միաբանութեան կողմից արդէն զգացուած եր և հարկաւոր ծրագիրը կազմուած, սւսաի և հանգուցեալը 1868 Յունի մայիսի 1 ից հրատարակել կը Յոլլատրէ Աւարտ տմատիրը թէև տահմանափակ ուղղութեամբ, նորա արդիւնքը յատկացնելով Մայր աթոռոյս Տպարանի և Ջուլարանի բարեկարգմանը ու հարստութեանը։

Նոյն ամսոյ 15ից ձեռնարկել կատարացանել առաջահայոց ներքնական ձեռնտուութեամբ Մայր Տաճարին կից արևելեան կողմից երեք մեծ և փառաւոր պահարանները, որոց մէջ կը զետեղին վայելուչ, ընդարձակ և պատշաճաւոր կարգաւ Ս. Էջմիածնի ամենատեսակ արքունիքներն, հնութիւններն ու թանկագին իրերն։

Հանգուցեալ վեհ. Հայրապետը, 1869 Յունի մայիսի 20ին Ս. Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանի հիմնարկութիւնը կանէ Ասարեխանաւ Ա. Եպիսկոպոսից մեծացած գումարով, և վիճակներից ժողոված նուէրներով, զոր և կը յաջողի աւարտել և 1874 Յունի սեպտեմբերին բանալ և չարունակել նորա մէջ զանազան հայաբնակ կողմերից հաւաքած Հայ մանուկների ուսուցումն։ Մի քանի տարուց յետոյ ճեմարանի այս ներկայ չինութիւնը՝ բաւականացուցիչ համարելով 1879 և 80 Յունականներուն կառուցանել կայ նորա արևելեան կողմում առանձին ննջարանի հայկական չինութիւնը, և ներկայ ուսուցման տարում կը հասուցանէ ձրիավարժ որդեգիր աշակերտաց թիւը մինչև 220ի։ Այո՛, ամենայն սք կը խոստովանի, որ հանգուցեալ վեհ. Հայրապետի ձեռնարկած բարի գործոց մէջ ամենից ազգօգուտն ու բարենպաստակը այս ճեմարանն է, իսկ պէտք է տալ որ հանգուցեալը սորա ակզբնաւորութեան և իննամեայ գոյութեան համար զգենոյ ամենայն ինչ, իսկ նորա ժլատաև գոյութեան և հետևաբար նորա յարատև պահպանութեան ծանր հոգն ազգասիրաւմ թողուց Հայ ազգի և նորա Մայր Աթոռոյ վերայ և ոչ մի նիւթական ապահով հիման վերայ դնելով զայն։

1874 Յունին Հանգուցեալը Հայկական վերանորոգեալ ձայնագրութեան քաղաքական

գէտ մի անձն կ. Պոլսէն բերել կը տայ ի Մայր աթոռս, կը ժողովէ ամեն հայրենակ տեղերից ձայնաւոր երիտասարդներ և Մայր աթոռոյս ծախիւք թէ ուսուցչի և թէ ուսանողաց ամենայն պէտքերը հոգալով, ուղի ամսուայ ընթացքում ուսուցանել կը տայ նոցա հայկական ձայնագրութեան արհեստը և կուղարկէ իւրեանց տեղերը նոյն արհեստը ամենայն Հայ դպրոցներում պարտաւորապէս ուսուցանելու համար։

Նոյն թուին անմիջապէս իւր սիրած երաժշտութեան ճաշակով բոլոր եկեղեցական երգեցողութիւնները ձայնագրել տալով, Շարականը, Ժամագիրքը և Ս. Պատարագի երգեցողութիւնքը տպագրել կը տայ Մայր աթոռոյս տպարանում և կը տարածէ ամենայն հայկական եկեղեցեաց մէջ ի գործադրութիւն։

1874 թուի մայիսի 15ից կը ձեռնարկէ կառուցանել տալ Բիւրակնի կաթողիկոսական ամարանոցը, ծախիւք Մայր աթոռոյս, որ և կը յաջողի աւարտել նոյն ամի սեպտեմբերի 15 ին, ուր և կը բնակէր ինքն իւրայնովք հանդերձ ամրան երեք չորս ամիսները։

Հանգուցեալ վեհ. Հայրապետը Հայոց բարոյական կենաց և ժահռ խնդիրը աղգային դաստիարակութեան և մայրենի լեզուի տարածման միակ միջոցների, այն է հայկական աղգային դպրոցների դոյութեան և կառավարութեան դէկը ամենայն Հայոց Էջմիածնի կաթուղիկոսի բարձր հովանաւորութեան ներքոյ պահպանելու համար գովելի եռանդով կաշխատի և 1874 թուին նա առհմանէ հրատարակութիւր թեմում առանձին թեմական վերատեսուչներ։

Հանգուցեալ վեհ. Հայրապետը ցաւօք սրտի նկատելով Օշականում Ս. Մեսրովպ Թարգմանչի Աղգի և եկեղեցւոյ անղոյգ բարերարի դամբարանի վերայ կատուցած եկեղեցւոյ քայքայեալ դրութիւնը, 1873 թուին հոգ կը տանէ ուսումնասիրութեամբ Ս. Մեսրովպայ խնկելի անուանն արժանի նոր և հոյակապ եկեղեցի կառուցանել տալ, որ և կատարի 1878 թուին։

Տակաւին թողումք յիշել վաղարշապատի օրիորդաց դպրոցի շէնքը, վաղարշապատի հրապարակում և Ներսիսեան լճի չուրջ անկել ուսած հատարակաց պարտէզները և Ներսիսեան անտառի վերայ ուելացրած անտառը։

Հանգուցեալ վեհ. Հայրապետը իւր տան և վեց ամեայ հայրապետութեան միջոցում չորս անգամ արքեպս Միւսաենի օրհնութեան հանդէս է կատարել առենափառաւոր կերպով (Ա. 1866 սեպտ. 29 ին, Բ. 1772 թուի մայիսի 16 ին, Գ. 1878 թուի յունիսի 6 ին և Դ. 1882 թուի մայիսի 16ին)։ Հանգուցեալ վեհ. Հայրապետը տան և հինգ անգամ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն է արել և ձեռնադրել է 55 եպիսկոպոս...։

Ծար տիւ Գօսֆոր լրագիրը Մամլոյ խմբագիր Ա. յվազեան Գէորգ էֆէնտիէ դառին վրայ ի մէջ այլոց, զորս արդէն հրատարակած ենք, հետևեալ տեղեկութիւնները կուտայ։

«Գէորգ Ա. յվազեան՝ Դատական առաջին նախագահէն հարցաքննուած միջոցին, փորձ փորձեր է իւր հրատարակած ոտանաւորին գրգռիչ յատկութիւնը մերժելու. բայց վասիք էֆէնտիի հարցաւմներէն ծռիպեալ, խոստովաներ է։ Նախագահն իրեն դիտել տուեր է թէ, հարցաքննիչին առջև յայտարարած է թէ իւր հրատարակած ոտանաւորին բառերուն իմաստը կը ճանչնայ, բայց դիտմամբ հրատարակեր է, որպէս զի կառավարութիւնը տեղեկանայ Ազիայ Հայոց նպատակաց և քաղաքացոց։

«Գէորգ Ա. յվազեան ուրիշ միջոցի մը դիմեր է, ուզելով ձգել գործին բոլոր պատասխանատուութիւնը Կիւրինի Հայ առաջնորդին վրայ, որ ներկայ կը գտնուէր, ըսեր է, դպրոցական հանդէսին և կեդրոնական կառավարութեան չէ հաղորդած գրգռիչ ոտանաւորը։ Եղեռնագործ առեանը այս անհիմն առարկութիւնը ի նկատի չէ առեր, և ամբաստանեալ խմբագիրը տեսնելով որ իր հակառակն պատասխաններուն մէջ ևս քան զևս կը գլորի, գլուխը ծռեր և լռեր է։

«Փաստաբան Թորոս Նշանեան պաշտպանողական ճառ ս'արտասանեց, ապա կայսր յուսահատ դատ մը կը պաշտպաներ. Ա. յվազեանի դէմ եղած ամբաստանութիւնը ծանրակշիռ էր, և իւր պաշտպանին հանճարը (*) չը կրցաւ արգիլել Առեանը յանցաւորութեան վճիռ ս'արձակելէ»։

——

Ուսումն. խորհրդոյ երեկոյեան նստին որոշումները վաղը պիտի հրատարակեմք։

——

Աւագնորդութեանց կազմակերպութեան համար ծրագիր մը պատրաստելու պաշտօն ունեցող Ծանձնախումբը երէկ իւր առաջին նիստն ըրաւ Պատրիարքարանի մէջ։

——

Մեծ պահոց ոտնին առթիւ պաշտօնական մարմիններ և երևելի աղգայինք Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքաց չնորհաւորութեան փութացին երթալ։

(*) Դժբաղդաբար ս'վ որ իւր հանճարին կը վստահի եւ յանձնապաստանութեամբ կը գործէ, նա ընդհանրապէս կը սխալի։

Ա. Խ.

ՆԵՐՔԻՆ

Նայէ ֆրայէ Բրէսէ լրագրին Կ. Պոլսէն կը գրեն թէ Հալէպի իտալական հիւպատոսի Թարգմանին բանտարկութեան մասին Բ. Դրան և մայրաքաղաքիս իտալական գործակատարին միջև հաժաձայնութիւն գոյացեր է, Հալէպի Թարգմանը Գ. Քօլլօպիանօի հրամանաւ հրաժարական տալու պարտաւորեր է։

— Ներքին գործոց նախարար Էֆհէմ վաշա անցեալ չաբթաւ Հռովմէական ազգային Պատրիարք Գեր. Ազարեան արքազանի այցելութեան գնաց։

— Առաւտական աւետիք նախագահ Արիստակէս էֆէնտի Ազարեան ի յիշատակ իւր կնոջ որոյ մահը ծանուցինք քանի մ'օր առաջ, Բերայի մէջ մանչ մաղզայց գիշերօթիկ դպրոց մը հիմնել ա. րօշեր է, ուր 20 ի չափ տղայք Ազարեան էֆէնտիի ծախիւք պիտի կրթուին։

Սրիստակէս էֆէնտի քանի մը տարի առաջ Պիլէճիկի մէջ ալ երկու դպրոց հիմնեց երկսեռ տղայոց համար։

— Բ. Դուռը մայրաքաղաքիս մէջ յաճախ դործուած գողութեանց առջն առնելու համար որոշեր է օտար երկիրներէ ապրուստ ճարելու համար մայրաքաղաքս եկող անձանց վրայ խիստ հսկողութիւն մ'ընել և այնպիսիները, իրենց պատկանող հիւպատոսարանին իմաց տալով երկիրնին վերադարձնել։

Այս իմաստով ծանուցագիր մը ղրկուեր է Բ. Դրնէն մայրաքաղաքիս դեսպանատանց։

— Բարեկենդանի վերջին օրը (կիրակի) առտական ընդհանուր հիւպատոս Գ. Լակովօքի տղայոց համար դիմակաւոր պարահանդէս մը տուաւ։ Գարի սրահը ծաղիկներով և պաակներով զարդարուած էր, և հրապուրիչ տեսարան մը կընծայէր։ Զանազան և ամենագեղեցիկ համազգեստներ կը փայլէին, յորս նշանաւոր էին Լուդովիկոս ԺԴ. ի, գարատաղցիի նաբօլիթէններու, առուս գեղացիներու համազգեստները։ Գարահանդէսին մէջ մինչև իակ երկու տարեկան մանկիկներ կային Սպանդարամեաի և ուրիշ չատուածոց համազգեստներով։

— Թուրքօ-պարսկական սահմանագծելութիւնը պատճառ հիւանդութեան վրայ մայրաքաղաքիս Առաղնապահական տեսչութիւնը ցարդ տեղեկութիւն մը չէ առած։ Սակայն Նէօլոգոս կըսէ թէ՝ այս հիւանդութիւնը ժանտախտի հանդամանք չունի եղեր։

— Մեծ Եպարդոսին կողմանէ դաւառաց կառավարիչներուն ղրկուած հրամանագիրը մը ծանուցանելով որ օտար դերասիները յառաջիկայ մարտ 1 էն սկսեալ Տաճկաստան չպիտի ընդունուին, կը պատուիրէ որ այս մասին լաւ հսկողութիւն ընեն մանաւանդ պատղարակաի դրամոց մասին, որոց բուն արժէքը իրենց գնէն շատ նուազ է։

— Արևելեան-Րումէլիի գաւառական ժողովը Բ. Դրան վճարելի արոց գեղչին վրայ կը պնդէ միշտ. ուստի Ալէքօ փաշա հեռագրաւ խնդրեր է Բ. Դրնէն՝ որ Արևելեան-Րումէլիի քաւէարկած պիւտճէն վաւերացնէ, ապա թէ ոչ հեռանալը ցաւալի պիտի լինի։

— Ընթերցողք գիտեն թէ մայրաքաղաքիս մէջ մինչգազգային հիւանդանոց մը պիտի հաստատուի, որուն վեհ. Սուլթանը իւր պաշտպանութիւնը պիտի նքուիրէ։ Սոյն հիւանդանոցը պիտի չինուի Գալաթիա Մօմհանէ կոչուած փողոցը։ Որովհետև չէնքին յատկացեալ տեղը միժրմ ալիւրի աղօրիք է, հան ալիւրի ամ-

բարանց ունեցող վաճառականաց ազդարարուեր է որ իրենց ապրանքներն ալլուր փոխադրեն։

— Հանգուցեալ Գաւմանաւրօսի մարմինը տեռնելու համար մեծ բազմութիւն գաւնդագունդ կը դիմէ, կրօսւի թէ՝ այոչափ յարգական ասւգի նշան տեսնուած չէ։

Բազմաթիւ ուղերձներ կը տեղան դագաղին վրայ։

— Կօրչաքօֆ իչխանը ի Պատէն—Պատէն մեռաւ նախորդ օր 85 տարեկան հասակին մէջ։

Աղէքսանդր Միքայէլովիչ իչխան Կօրչաքօֆ իւր ուսմունքն առաւ Զարքսէ-Սէլօ անուն լիսէին մէջ, ուր աշակերտակից և բարեկամ ունեցաւ Բուշքին անուն հռչակաւոր բանաստեղծը, որ ի վերջոյ Հիքրէն պարոնին հետ ըրած մեծ նամրտին մէջ սպանուեցաւ. Դիւանագիտութեան սկսաւ Լէ յպախի և Վէրօնի վեհաժողովներուն մէջ, իբրև կըցորդ Գ. տը Նէսէլրօտի, 1826ին ի Լոնտրա դեռպանատան քարտուղար եղաւ. 1830ին ի Բարիզ դորձակատար. 1832ին դեռպանատան քարտուղար ի Վիէննա. 1841ին Սթիւկկարթ ղրկուեցաւ իբրև արտասովոր դեռպան։ Ինքն բանակցեցաւ Ռուսիոյ Օլկա մեծ դքսուհուն Վիւրթեմպէրկի գահին մերձաւորագոյն ժառանգին հետ ամուսնութեան համար։

1856ին Վիէննայի դեռպան անուանուելով, Բարիզի դաշնագրէն վերջը, Գ. տը Նասէլրօտի յաջորդեց իբրև արտաքին գործոց պաշտօնեայ։

Այս թուականէն ի վեր կօրչաքօֆ իշխանը Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը վարեց. 1861ին, Սիրիոյ մէջ ֆրանսական միջամտութիւնը պաշտպանեց. 1863ին Ֆրանսայի և Անգղիոյ պահանջումները մերժեց, որք կուզէին միջամտել ի նպաստ Բօլօնիացի ապստամբաց. 1871ին Բարիզի դաշնագրին յօդուածոց մէկ մասին վերաքննութիւնը յաջողցուց. վերջապէս 1878ին զՌուսիա ներկայացուց Գերլինի վեհաժողովին մէջ։ Անցեալ տարի, կօրչաքօֆ իշխանը արտաքին գործոց պաշտօնը թողուց, և իրեն յաջորդեց Գ. տը Կիէրս, թշնամի Իկնաթիէվ կոմսին։ Կօրչաքօֆ իշխանին մահը կազատէ զԳ. Գիզմարք այն անձէն, որ Իկնաթիէվի հետ, իւր գարհուրելի թշնամին էր։

— Ֆրանսայի քաղաքական ակմբոց մէջ կը կարծուի թէ՝ Եւրոպիոյ մէջ յեղափոխական շարժման արագ տարածումը ի մասոյ գլխաւոր պերութեանց միջև լուրջ բանակցութեանց նիւթ պիտի լինի։

Սոյն շարժումն այսօր ոչ միայն կառավարութեանց վտանգ կսպառնայ, այլ և քաղաքակրթեալ աշխարհի ընկերական հիմերը խախտելու կը ձգտի։

— Սպանիոյ դեռպանը չաբաթ օր ձիավ պաբաելու առեն ձին խրաչերը և կառքի մը զարնուելով, դեռպանին օրունքը վիրաւորուեր է։

— Օսմանեան դրամատունը Հայաստ փաշայի երկաթուղւոյ արտօնութիւնը ստանալու համար Բ. Դրան հետ կը բանակցի և կը յուսացուի թէ այս մասին երկուստեք համաձայնութիւն գոյանալով, Հայոստ փաշայի գիծը պիտի ընդարձակուի և բոլոր փոքր Ասիա տարածուի։

— Ս. Պապին մայրաքաղաքիս ներկայացուցիչ ժօնսինեօր Բաթելլի այսօր վեհ. Սուլթանին պիտի ներկայանայ։

— Երէկ արտաքին գործոց պաշտօնէին նախագահութեամբ մասնաժողով մը կազմուելով, Ռուսիոյ հետ կնքեալ առեւտրական գաշնագրին համար ծագած դժուարութիւնները քննեց և նախարարաց ժողովոյն հաղորդեց իւր որոշումը։

— Նախկին արտաքին գործոց նախարար Սախա փաշայի Պերլինի դեռպան կարդուիլը Գերմանիոյ կառավարութեան ծանուցուելով ընդունուեր է։

— Վագըթ կըսէ թէ եէմէնի Պէնի Մօրավի կոչուած ցեղին և Օսմանեան զօրաց մէջ առասիկ պատերազմ եղեր է, սակայն մանրամասնութիւնք դեռ յայտնի չեն։

— Մօնթէօր կըսէ թէ՝ Հօճա պէյէն մեկնող և Միջերկրական ծով գացող Տըրիտոն անուն անգղիական շոգենաւը կէս լիսլօլուի առջև ընկղմեր է։

Տեռնօղն այնպէս կըսեր թէ անոր մարմինը դեռ այս աշխարհէն էր, սակայն հոգին երկրի և երկնից մէջ կը տատանէր։

Տիկին Գ. Մօնթրըվըլի ձեռքը Րօլանի ձեռքը փնտռեց, և հեք մայրը գոյն գանելով, գլուխը օրդւոյն ուսին վրայ դրաւ հեծեծանօք։

Մայրական հեծեծանքները Ամէլի չը լսեց անշուշտ ինչպէս չը տեսաւ Րօլանի գալը. վասն զի երիտասարդ աղջիկը կատարեալ անշարժ մնաց։ Միայն երբ հաղորդութիւն մատակարարեցաւ և քահանային մխիթարիչ շրթունքը յաւերժական օրհներդութիւն մրմնջեց։ Ամէլիի մարմարեայ շրթունքները կարծես կենդանացան և տկար ականջին հասկնալի ձայնով մը ըսաւ։

— Ամէ՛ն։

Յանկարծ գանգակի ձայնը նորէն լսուեցաւ, գոյն բանող մանուկը ամենէն առաջ դուրս ելաւ. յետոյ մամ բանող երկու դպիրները, վերջը խաչը բանողը. հուսկ ապա քահանան որ Հաղորդութիւնը կը կրէր ի ձեռին։

Բոլոր ծառականները ասոնց հետևէն դուրս ելան. ասոնք մարդիկները և ընտանեաց անդամները միայն տունը մնացին։

Տունը որ քիչ մ'առաջ աղմուկով և մարդիկներով լեցուն էր, բոլորովին լռութեան մատնուեցաւ։

Հոգեվարք աղջիկը բնաւ չարժած չէր, շրթունքները փակուած էին. ձեռքերն իրարու կցուած և աչքերը դէպի երկինք բարձրացած էին։

Քանի մը վարկեան վերջը Րօլան տիկին Գ. Մօնթըվըլի ականջին խոնարհելով ցած ձայնով ըսաւ։

— Ահաւասիկ եմ քոյր իմ, ըսաւ նա. ի՛նչ կաւզես։

— Գիտէի որ դուն պիտի գայիր, պատասխանեց երիտասարդ աղջիկը միշտ անշարժ, և կոպատէի։

— Ի՛նչէն գիտէիր որ պիտի գամ, հարցուց Րօլան։

— Քու գալդ կը տեսնէի։

Րօլան զարմացաւ զգաց։

— Եւ գիտէի՞ր թէ ինչու համար կուգայի.

— Այո. և աղաչեցի Աստուծոյ ի խորոց սրտի որ կարող ըլլամ անկողնէս ելնել և գրել։

— Ե՞րբ.

— Այս գիշեր։

— Եւ նամակը.

— Բարձիս ներքև է, ա՛ռ և կարդա՛։

Րօլան զգոյ մը վարանեցաւ, իւր քոյրը արդեօք կը զառանցէր։

— Հէ՛ք Ամէլի, ըսաւ Րօլան։

— Պէտք չէ իմ վրաս ցաւիլ, ըսաւ երիտասարդ աղջիկը, ես պիտի երթամ անոր հետ միանալու։

— Ո՛ր, հարցուց Րօլան։

— Անոր զոր ես կը սիրէի և դուն սպաննեցիր։

Րօլան ճիչ մ'արձակեց. Ամէլի կը զառանցէր անշուշտ, իւր քոյրը՝ որ վրայ խօսիլ կուզէր արդեօք։

— Ամէլի, ըսաւ նա, ես ետկայ գքեզ հարցաքննելու համար։

— Լորտ Թանլէ յի մասին, գիտեմ, պատասխանեց աղջիկը։

— Գիտե՞ս, և ինչպէ՞ս։

ԳԱՂՂԻԱՐԵՆ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՍՏ ՕԼԻՆՏՕՐՖԻ
Ա. Մ. Գարագաշեան

Սոյն ընտիր ոճով քերականութիւնը բաւական ժամանակէ ի վեր սպառած ըլլալով, ազնիւ ժողովրդեան փափաքանացը և խնդրանացը համաձայն հարկ համարուեցաւ արդարդութեամբ կրկին տպագրել։

Կեդրոնատեղին է Մ. Ց. Փափազեանի կազմատունը Ցակոբեան խան վերի յարկ թիւ 15, և Ուղուն չարչի Քիլիա. խանի կարգ թիւ 370 Գրատուն գաւառական, Մ. Ց. Փափազեանի վաճառատունը։ Գին 15 դահեկան։

ՅՈՒՔ. Մ ԿՐՃԻԿԵԱՆ
Մանանագէտ Ազգային հիւանդութեանց

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան որ այս անգամ այլեւայլ կողմերէ իւր դիմող հիւանդաց դիւրութիւն ըլլալու համար, որոշած է առին օր ժամը 9 էն 11 Պօլիս կամարչին դիմաց, Մեծ. Փիւշիւքեան եղբարց դեղարանը, Ազգային առին տեսակ հիւանդութեանց համար իրեն դիմողները ընդունիլ, եւ կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր, ըստ սովորականի իւր տան մէջ կընդունի, Պեշիկթաշ Նէնի ժանալէ Փոստա ճատէսի Թիւ. 48։

ԱՂԱՑԱՅՑՈՒ ՀՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ
ի ձեւ հարցմանն և պատասխանւոյ
Տպագրութիւն Արամեան
կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով
ի գին 5 ղրուշ։

ՑԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Ս. Ց. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիզա փալա խան թիւ 14

ՓԱՆԱՍԷ

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱՑԻՈՑ

Կը ծախուի Մինասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա կ. Գալաթայ։

Փանասէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպիոյ, նոյնպէս եւ Թուրքիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է։

Փանասէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հազիւ կը գտնուին։ Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անվնաս է։ Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ առնելի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմլուած տեղերուն ցաւն ու բորբոքը չուռով կ'անցնէ։

Ջղային, յօդային եւ ոսկրային ասստիկ ցաւերը բուժելով տագնապալը կը հանդարտեցնէ։ Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջքը կառնու։

Փանասէն ակռայի ասստիկ ցաւերը չուռով կը բուժէ։ Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն առանց փանասէ քսելով չուռա կը բժշկուին ու կը գոցուին։ Փանասէն կը բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, թանչք, հազ, չերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուռեցք, մէջքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնատառերը գրեթէ նոյնն են։ Այսպէս կը վկայեն շատեր, որք փորձած են։ Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց առեն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հետեւանաց առաջը կառնուն։ Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ։

Գործածութեան կերպը հետն է։ Գլխաւոր վաճառատեղին է, Ղալաթիոյ Եկեղեցիին դրան կից Մինասեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքիս դեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին։

— Եկէք մայր իմ, ձեզի խօսելիք ունիմ։

Տիկին որ Մօնթըրվիլ ոտք ելաւ. փոքրիկ Լուսաւորը քրոջը անկողնոյն քով տարաւ, մանուկը ոտքին ծայրովը գնաց և Ամէլիի ճակատը համբուրեց։

Ծեռոյ տիկին որ Մօնթըրվիլ քովը գնաց, աղջկան վրայ խոնարհեցաւ և հեկեկախառն ճակատը համբուրեց։

Ամենէն վերջը Րօլան գնաց քովը սիրտը ճմլած բայց աչուըններըը չոր. որ սիրտը խեղդող արցունքները դուրս թափելու համար շատ բան կուտար։

Եղբօրը և Մօրը նման ինքն ալ Ամէլին գրկեց։

Ամէլի ինչպէս նախորդ երկուքին նոյնպէս և Րօլանի համբոյրին անտարբեր երեւցաւ։

Ամենէն առաջ մնացուկը, ծեռոյ տիկին որ Մօնթըրվիլ և Րօլան Լուսաւորի ետեւէն դէպի դուռը յառաջացան։

Դրանը սեմին վրայ կոխելու առեն երեքը մէկէն սարսափահար կանգ առին։

Րօլանի ձայնը լսած էին, որ օրօշ կերպով արտասանած էր։

Րօլան ետին դարձաւ։

Ամէլի երկրորդ անգամ եղբօրը անունը արտասանեց։

— Ձի՞ս կը կանչես, Ամէլի հարցուց Րօլան։

— Այո, պատասխանեցհոգեվ արք աղջիկը։

— Մինա՞կ թէ մօրս հետ։

— Մինակ։

Այս ձայնը թէեւ առանց չեշտի սակայն հասկնալի էր։ սառուցեալ բան մ'ուներ և սրտիկ աշխարհի մը արձագանքը կերեւէր։

— Գացէք դուք մայր իմ, կը տեսնէք որ ինծի մինայն խօսիլ կուզէ Ամէլի։

— Ա՛հ, Աստուած իմ, մրմնջեց տիկին որ Մօնթըրվիլ, արդեօք վերջին չունին է։

Այս բառերը թէեւ ցած ձայնով արտասանուեցան, սակայն հոգեվարք աղջիկը լսեց։

— Ո՛չ մայր իմ, ըսաւ նա, Աստուած թոյլ տուաւ որ եղբայրս վերստին տեսնեմ. բայց այս գիշեր Աստուծոյ քով պիտի ըլլամ։

Տիկին որ Մօնթըրվիլ խորին հեծեծանք մ'արձակեց։

— Բայց Րօլան Րօլան, ըսաւ մայրը, միթէ արդէն Աստուծոյ քով հասած չէ՞։

Րօլան ակնարկ մ'ըրաւ մօրը որ գինքը միանակ թողու, տիկին որ Մօնթըրվիլ փոքրիկ Լուսաւորին հետ դուրս ելաւ։

Րօլան սենեակ դարձաւ, դուռը գոցեց և աննկարագրելի յուզմամբ Ամէլիի անկողնոյն մօտին քով նստաւ։

Ամբողջ մարմինն արդէն դիակնացեալ ձկտման մատնուած էր. չունչն այնքան սակաւ էր որ ապակի մը հազիւ կրնար աղօտացնել. աչքերը միայն չափազանց բացուած էին, երբ թէեւ անոր դառապարտեալ մարմնոյն բոլոր կեանքանութիւնը աչքերը միայն եղած լինէին։

Րօլան լսած էր այն սարսռելի վճռակը զոր վերջացուած կանուանեն և որ անդգայութեան չափ նշանակութիւն չունի։

Հասկցաւ որ Ամէլի այս կանխատես մահուան մատնուած էր։